49002 ـ کمترین مدت‌زمان اعتکاف

سوال

کمترین زمان اعتکاف چقدر است؟ آیا امکان دارد که مدتی کوتاه اعتکاف کنم یا حتما باید چند روز باشد؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

علما در مورد کمترین مدت اعتکاف اقوال گوناگونی دارند.

جمهور علما بر این هستند که حداقل اعتکاف یک لحظه است و این مذهب ابوحنیفه و شافعی و مالک است.

نگا: الدر المحتار (۱/ ۴۴۵)، المجموع (۶/ ۴۸۹)، الإنصاف (۷/ ۵۶۶).

نووی ـ رحمه الله ـ در المجموع (۶/ ۵۱۴) می‌گوید:

اما حداقل اعتکاف، قول صحیح که جمهور بر آن هستند این است که شرطش ماندن در مسجد است و بسیار و کم آن درست است، حتی ساعتی یا لحظه‌ای.

آنان به ادله‌ای چند استدلال کرده‌اند، از جمله:

۱ـ اعتکاف در لغت به معنای ماندن است و این لفظ بر مدت بلند و کوتاه صادق است و در شرع دلیلی نیامده که آن را به مدتی معین محدود سازد.

ابن حزم ـ رحمه الله ـ می‌گوید: اعتکاف در لغت عرب به معنای اقامت است... بنابراین هر اقامت و ماندنی در مسجد برای الله تعالی و به نیت نزدیکی به او اعتکاف است... چه زمانش کم باشد یا زیاد زیرا قرآن و سنت عددی یا وقتی را معین نکرده است (المحلی: ۵/ ۱۷۹).

۲ـ ابن ابی شیبه از یعلی بن امیه ـ رضی الله عنه ـ روایت کرده که گفت: من ساعتی در مسجد می‌مانم و هدفم از ماندن چیزی جز اعتکاف نیست. ابن حزم در المحلی (۵/ ۱۷۹) به همین سخن استدلال کرده و حافظ ابن حجر در فتح الباری همین را آورده و درباره‌اش سکوت کرده. ساعت به معنای بخشی از زمان است نه ساعتی که اکنون نزد ما معروف است و به معنای

شصت دقیقه می‌باشد.

برخی از علما بر این نظر هستند که مدت اعتکاف حداقل یک روز است و این روایتی از ابوحنیفه و قول برخی از مالکیان است.

شیخ ابن باز در مجموع الفتاوی (۱۵/ ۴۴۱) می‌گوید:

اعتکاف یعنی ماندن در مسجد به قصد طاعت الله تعالی، چه این مدت زیاد باشد یا کم، زیرا در این باره تا جایی که می‌دانم چیزی وارد نشده که بیانگر تعیین مدت‌زمان باشد یا این باشد که یک روز یا دو روز و بیشتر است و این عبادتی است مشروع مگر آنکه [مدتی] را نذر کند که در این صورت به واسطهٔ نذر واجب می‌شود و در این باره مرد و زن تفاوتی ندارند.